

Østerdølene som ble gruvearbeidere og gårdbrukere

Kobberverket i Kåfjord kom i regulær drift sommeren 1826. Det var svært vanskelig å skaffe lokal arbeidskraft, men de engelske eierne Crowe & Woodfall benyttet sin gamle forretningsforbindelse i Trondheim, H. Høe & Co, som også var største partipant i Røros kobberverk. Fra 1826 var også Follidal verk eid av Røros kobberverk. Det ble derfor naturlig å rekruttere folk fra Alvdal/Folldal og Røros som alle hadde en lang bergverkstradisjon. Vi skal spesielt følge to slektsgrener fra Alvdal, begge med sin opprinnelse i bergmannsslekten Tax. Det var i 1652 at tre brødre Tax ble headhunted i Sachsen i nåværende Tyskland av Brostrup Gedde, som kort tid senere ble øverste ansvarlige for alle bergverk i Norge. En av brødrene var Jacob Mathias Tax (død 1670 i Trondheim). Han var først rådgiver for Gedde på Kongsberg, men ble i 1656 bergmester og hytteforvalter for alle bergverk nordafjells. Denne stillingen hadde han til sin død. Han var samtidig direktør ved Røros kobberverk 1659-1663. Sønnen Brostrup Tax, oppkalt etter Brostrup Gedde, var først stiger på Røros og skoginspektør og senere direktør ved Kvikne kobberverk. Han fikk en stor etterslekt i Nord-Østerdalen, og to grener kom altså til Kåfjord/Alta/Talvik. Grenen starter med to søskenbarn.

Ola Pedersen Eriksbakken (døpt 06.01.1770 i Alvdal, død 30.12.1832 i Alvdal) var ved folketellingen i 1801 hyttearbeider ved Lovise hytte i Lille Elvedalen som var tidens navn på Alvdal. Ola kom til Kåfjord i 1828. Han brukte da etternavnet Folden etter elva Folla som renner fra Folldal og ut i Glåma i Alvdal. Folla passerer området der Lovise hytte lå. Folk sørfra hadde rett til fri hjemreise etter to år. Dette benyttet Ola seg av, men stafetten gikk videre. Sønnen **Jens Olsen Folden (Eriksbakken)** (døpt 03.02.1799 i Alvdal, død 11.03.1869 i Flinkestad, Eiby, Alta) er registrert utflyttet til Finnmark 10.06.1829. Han var da gruvearbeider, og det fortsatte han som. Som faren brukte han etternavnet Folden. Jens ble gift 31.12.1837 i Kåfjord med enke Sara Gretha Jönsdatter Öberg (født 05.07.1814 i Ytterbyn, Nederkalix, Sverige, død etter 1875 i Flinkestad). Jens og Sara var første par som ble viet i Kåfjord kirke, innviet 1. søndag i advent 1837. Jens arbeidet først i Kåfjord, men i alle fall i tidsrommet 1840-1850 var han ved gruvene i Raipas. Han ble etter hvert gårdbruker og selveier. Ved folketellingen i 1865 finner vi familien på bruket Flinkestaddalen som da fødte to kyr og en sau. Jens og Sara hadde fem barn som levde opp, men vi kjenner til etterslekt etter bare fire.

1) **Arne Jensen Folden** (født

Kronikk

Av Harald Horten

16.07.1838 i Kåfjord) kom til Senja nikkilverk, men familien med tre barn dro 23.05.1883 fra Trondheim med reisemål Hancock, Michigan, USA.

2) **Elisabeth Jensdatter** (født 11.05.1841 i Kåfjord, død 14.10.1877 i Alta) ble gift med Thomas Pedersen (født 04.12.1835 i Kautokeino, døpt 03.04.1836 i Talvik, død i Alta). Thomas har gitt navnet til Thomasbakken i Alta. Dette området er i dag et boligområde med adresser som Thomaskroken og Thomasjordet. Deres datter Hanna (født 1866) ble gift med Tore Bernt Pedersen Bjørnstad (født 1846 i Alta). De fikk tre barn og stor etterslekt. Sønnen Johan Petter Thomassen (født 1870) ble gift med Lise Katrine Iversen (født 1881). De fikk sju barn og dermed også en stor etterslekt. Sønnen Mathias William Thomassen (født 1875, død 1942 i E fjord) ble gift med Susanne Simonette Leonore Larsdatter (født 1884 i E fjord, død 1954 i E fjord). De fikk ti barn og en svært stor etterslekt.

Thomas Pedersen ble enke-mann i 1877 og i 15.06.1887 reiste han til Calumet, Michigan, USA. Døtrene Jette Julie, Petra Jensine og Ingeborg og sønnen Johan Petter dro også til USA, men Johan Petter kom altså tilbake.

3) **Peder Jensen** (født 14.03.1848 i Raipas) ble gift med Aagot Johnsdatter (født 16.05.1847 i Raipas, død 27.10.1894 i Alta). De hadde fem barn som levde opp, men med ett mulig unntak reiste alle disse til USA.

4) **Johan Erik Jensen** (født 11.10.1850 i Raipas) ble gift med Ingberdine Marie Kristensen (født 1861 på Teistevik i Berg og Torsken). De kom til Senja nikkilverk hvor de fikk sønnene Sverre Hagerup (født 1884) og Olaf Osvald (født 1886). I 1900 var Johan Erik enkekann og bodde som fisker sammen med sønne-ne i Medfjord.

Den andre slektsgrenen starter med **Ingeborg Blostrupsdatter Blostrupsplass** (født 1787 i Alvdal, død 15.12.1855 i Talvik) og Ola Simensen Steimoeggen (døpt 27.03.1780 i Alvdal, død 13.01.1857 i Talvik). Ingeborg var som nevnt søskenbarnet til Ola Pedersen Eriksbakken (Folden). Vi ser at navneformen Brostrup nå er blitt til Blostrup. Ingeborg og Ola med åtte barn er registrert innflyttet i Talvik 25.09.1831. Under «Haandtering» står det på Ola «Bergarbeide», så det var nok verket i Kåfjord som trakk familien nordover. Ingeborg og Ole fikk åtte barn som fikk etterkommere. Etter hvert som det gikk

KOM NORDOVER: Andreas Bredal Barbo med sin kone Olivia Kristine (nr. 3 fra venstre) og døtrene Laura Edvarda (nr. 1) og Hjørdis (nr. 4).

dårligere med verket i Kåfjord dro tre av barna med sine familier til USA. Her kunne familiefedrene fortsette i samme yrke.

1) **Simen Olsen** (født 29.09.1808 i Alvdal) ble gift med Brita Greta Mikkelssdatter Harnisk (født ca. 1819 i Finland). Hun kom sammen med søsken og foreldre til Alta i 1828. Familien med fem barn reiste 29.07.1868 til gruvebyen Marquette, Michigan, USA.

2) **Ole Olsen** (født 09.02.1815 i Alvdal) ble gift med Aagot Christensdatter Allendahl (født 1820 i Folldal). Ole var i 1865 selveierende gårdbruker på Simanens og verksarbeider. De hadde da en ku og satte tre tønner poteter. I 1875 bodde familien på kobberverket. Ole og Aagot reiste 28.06.1882 til Hancock, Michigan, USA, grunnlagt 1859 av The Quincy Mining Company. Fire barn reiste også til USA.

3) **Ingeborg Olsdatter** (født 10.01.1821 i Alvdal) ble gift med Ole Estensen Hoel (født 02.12.1816 i Folldal). Ole kom til Kåfjord i 1834, men etter at driften på kobber ved Kjækan i Kvænangsbotn hadde startet i 1840, kom familien dit en gang mellom 1842 og 1844. Ved en barnedåp i 1866 var Ole blitt «Gaardmand i Qvænangsbotn». Skogen i Kvænangsbotn ble kjøpt av staten, angivelig i 1866. Ole ble statens skogfogd. I 1875 hadde Ole på gården Nordbotn 2 hester, 8 kyr og 9 sauer, og han satte 3 tønner poteter. Det må ha vært en pen gård. Ole og en svigersønn reiste 18.10.1882 til Hancock, Michigan. Ingeborg og en datter dro samme vei året etter. Sju andre barn reiste også til USA.

Det var altså fem av barna til Ingeborg og Ola som ble i Finnmark, av disse fire i Talvik.

4) **Simen Olsen** (født 24.10.1811 i Alvdal, død 27.02.1869 på Finnsjø i Talvik) ble gift med Jonette Andreasdatter Barbo (1826-1887). Simen og Jonette hadde ni barn, men vi kjenner ikke til etterslekt i Norge. Tre reiste til USA:

Anne Kirstine (født 1851), til Hancock, Michigan 27.07.1892.

Andreas Bernhard (født 1857), til Hancock, Michigan 30.08.1882.

Ole (født 1862), til Hancock, Michigan 19.07.1888.

5) **Marit Olsdatter** (født 01.05.1817 i Alvdal, død 08.08.1887 i Sør-Varanger) ble gift i Talvik med Esten Bersvendsen Ryeng (født 29.06.1806 i Folldal, død 28.11.1878 i Sør-Varanger).

Familien var i Folldal fra 1840 til 1869 da den kom til Sør-Varanger. Her ble gården Ryenget (også kalt Nedre Ryeng eller Karlsbakken) ryddet innerst ved Langfjordvatnet. Det var tolv barn, men bare tre fikk etterslekt i Sør-Varanger:

Bersvend Estensen Ryeng (født 1835 i Kåfjord, død 1903), gift i Alvdal med Kari Olsdatter Einunden (født 1832 i Folldal, død 1917), fire barn med barn, med etternavn Ryeng, Mortensen, og Johannesen.

Jonetta Estensdatter Ryeng (født 1851), gift flere ganger, tre sønner: Esten Lorentzen (1870-1952), Edvard Johan Olbeksens (1876-1897) og Johan Kristoffersen (1890-)

Martin Estensen Ryeng (født 1856, død 1916) ble gift med Grete Johanna Persdatter (født 1860 i Finland), bodde på gården Vidjelund, fire sønner og fire døtre som brukte etternavnene Ryeng, Store, Lorentzen osv.

6) **Marit Olsdatter** (født 30.05.1821 i Alvdal, død 02.03.1893 på Hovdenes) ble gift med Simen Simensen (født 1821 på Finnsjø, død 1893 på Hovdenes). Noen av barna:

Simen Andreas Simensen (født 1850, død 1927 på Hovdenes), gift med Karen Malene Olsdatter (1848-1930), tre sønner med etternavnet Simensen, døtre gift Bredal Barbo, Rapp, Digre og Berg.

Ingeborg Anna Simmensdatter (født 1851, død 1939 på Storsandnes), gift med Peter Klement Petersen (1846-1913), fem sønner med etternavnet Petersen, døtre gift Mathisen, Thomassen og Johansen.

Ingeborg Simensdatter (født 1863), gift med Oliver Lavinius Jensen (født 1852), bodde på Smevik, ti barn, de fleste til Amerika.

7) **Kari Olsdatter** (født 03.10.1825 i Alvdal, død 31.03.1909 på Finnsjø) ble gift med Johan Bredal Andreassen Barbo (født 1824 på Finnsjø, død 1898). Noen av barna, alle med etternavnet Bredal Barbo:

Andreas (født 1848, død 1938 på Nilsengen), gift med Oliva Kristine Hansdatter Berg (1853-1939), døtre gift Olsen (Hammerfest), Jensen (Talvik), Hansen (Hammerfest) og Pettersen (Fredrikstad).

Ingeborg (født 1850), gift med Lars Martin Emaus (født 1848 i Langfjord), seks barn.

Marit (født 1852 på Hovdenes, død 1942 på Storsandnes), gift med Johan Peder Olsen Digre (født 1850), åtte barn med etternavn Digre, Ellingsen, Eriksen, Andreassen.

Tollef (født 1857), gift med Sofie Vilhelmine Digre (født 1860), tre barn.

Mille Jonette (født 1859, død 1944), gift med Nils Ferdinand Nilssen Alsén (født 1855 på Isnestofte, død 1938 samme sted), åtte barn.

Sina Karoline (født 1869), gift med Henrik Julius Jensen (født 1864 i Langfjord, død 1956 i Kåfjord), sju barn.

8) **Ole Olsen** (født 26.08.1830 i Alvdal, død 1912 på Tronstad) ble gift med Nikoline Lavine Andersdatter (1896-1894). Noen av barna:

Ingeborg Helene (født 1858, død 1894 på Vollstrand), gift med Carl Johan Mikkelson Berg (1857-1933), sju barn.

Ole Andreas (født 1860), gift med Karen Olivia Johansdatter Bredal Barbo (født 1862 på Hovdenes, død 1932 på Heimstein), åtte barn med etternavn Olsen, Falsen, Eriksen, Amundsen.

Severin Olsen (født 1870 på Tronstad, død 1951 samme sted), gift med Anna Nilsdatter (1870-1960), åtte barn.

Karl Edvard Olsen (født 1872 på Tronstad, død 1952 samme sted), gift med Inga Helmine Moen (1880-1965), tolv barn, de sju yngste fikk fra 1927 slektsnavnet Tronstad.

Dette var, kort opplistet, noen av etterkommerne til Jacob Mathias Tax som kom fra Sachsen til Norge i 1652. Boken «Bergmannsslekten Tax», skrevet av tre Tax-etterkommere, følger Jacob Mathias, hans to brødre og deres etterkommere frem til først på 1900-tallet, i alt åtte generasjoner. De eldste generasjonene er spesielt godt dokumentert i forbindelse med bergverkene på Røros, Kvikne, Alvdal, Tynset, Kåfjord og Kongsberg. Mange fra slekten var direkte berørt av tidens viktige hendelser, som grensekrigene med Sverige, selvstendighetsarbeidet i 1814, den første dampskipstrafikken, oppbyggingen av fyrvesenet, bildekunsten, turistnæringen, etc. Boken er på 680 sider med 5000 navn og har et omfattende navnerregister. Den har sitt eget nettsted www.slektentax.com.

MAGNETEN: Kobbergruve i Kåfjord (fra Recherche-ekspedisjonen).